

Waarom zouden wij God eren? - Soli Deo Gloria (I)

Voorganger: Ds. Jurjen Zeilstra

Lezingen:

1^e schriftlezing: Jeremia 9, 23-24

2^e schriftlezing: Filippenzen 2, 1-11

3^e schriftlezing: Johannes 5, 41-47

Inleiding

Het zou heel goed een van de oudste christelijke liederen kunnen zijn. De hymne opgenomen in Filippenzen 2, waarin Jezus als Heer wordt beleden, 'tot eer van God, de Vader.' Daarmee is heel veel gezegd. Wie aan God de eer geeft, gunt aan de mensen de ruimte om te leven. De maand februari is de laatste maand, waarin wij in het kader van ons jaarthema 'Semper reformanda, Altijd nieuw', in de diensten aandacht besteden aan de vijf kernpunten van de Reformatie. Deze maand is dat: Alleen aan God de eer, Soli Deo Gloria.¹

Thema: *Waarom zouden wij God eren?*

Gemeente van Jezus Christus, we zijn er misschien zo aan gewend dat we het niet meer horen. We hebben de woorden uit de Filippenzenbrief gelezen. Wat zou het mooi zijn geweest als we deze woorden hadden kunnen horen als een lied, als de hymne, zoals deze ooit in de piepjonge kerk heeft geklonken. Waarschijnlijk a capella gezongen in een kleine groep zonder instrumenten, misschien werd het zingen met een eenvoudig snareninstrument begeleid. Misschien is het wel het oudste christelijke lied. En de tekst van dit lied is heel gewaagd, immers Jezus wordt 'Heer' genoemd, 'kurios' in het Grieks. En dat is echt niet zomaar een beleefdheidsfrase, zoals tussen mensen gebruikelijk om respect te tonen. Opzettelijk wordt Jezus van Nazareth als 'godgelijk' gepresenteerd.

Daar kan naar mijn idee niet letterlijk mee bedoeld zijn dat Jezus God *is*. Ik bedoel, Jezus is niet identiek aan God. Dat zou ook wel wonderlijk zijn! Dan zou God *zelf* door Galilea hebben gewandeld en zijn gestorven aan het kruis. Hoe goed bedoeld ook van de jonge kerk die dat soms suggereert, ik denk niet dat we onszelf helpen in het geloof om Jezus letterlijk en volledig te identificeren met God. In het Johannesevangelie is het de opgestane Heer Jezus die aan de twijfelende Thomas de uitroep ontlokt: 'Mijn Heer en mijn God!' Maar wat hij daar precies mee bedoelt? Of waarom de vierde evangelist dit zo heeft opgeschreven? We zullen het nooit weten. In de leer van de kerk ontwikkelt zich in de eerste eeuwen heel geleidelijk het dogma van de drie-eenheid. Dat komt zo letterlijk in de originele grondteksten van het evangelie niet voor. Maria wordt

pas in 451 na. Chr. officieel door de kerk geëerd met de titel 'Moeder Gods'.²

Dat neemt niet weg dat het geloof in het eeuwig leven, de prediking en de dood van Jezus van Nazareth voor de schrijvers van het Nieuwe Testament de opening bieden naar het verstaan van het Godsgeheim. Jezus ontvangt de Naam boven alle naam. Het visioen wordt in het lied beschreven dat niet alleen zijn volgelingen, maar allen die leven in de schepping, de knieën buigen en belijden dat Jezus Heer is... maar dan gaat het niet om een zekere mens Jezus van Nazareth. Het gaat om de eer van God, de Vader. Zo gezien zijn de identiteit van Jezus en die van God onlosmakelijk verbonden gebleken. Het wonder dat Jezus leeft gaat samenvallen met het wonder dat er een God is. Dat is voor de kerk één onverbreekbaar verbonden focus van geloof.³

Maar dat is geen passief gegeven, niet iets om op te schrijven en in een mooi lijstje aan de muur te hangen. Het is niet een slikken of stikken dogmatiek, zo van neem dat nou maar aan en dan komt alles goed. Veel meer dan om een kerkelijk goedgekeurde omschrijving, gaat het om een overgave, die neerkomt op een persoonlijke toe-eigening. 'Laat onder u de gezindheid heersen die Christus Jezus had...' Aan het godgelijk zijn werd door hem niet krampachtig vastgehouden. Hij is het waard geëerd te worden, juist omdat hij zich er niet op liet voorstaan God zo nabij te zijn. Tenslotte wordt de eer aan deze Jezus bewezen, ten diepste geadresseerd aan God. Elke tong die belijdt dat Jezus Heer is, verheerlijkt eigenlijk God, die hij zijn Vader heeft genoemd.

Nu is het heel belangrijk dat wij beseffen dat we niet op de knieën gaan voor een machtsgestalte in de menselijke zin van het woord. Wij knielen niet voor een manspersoon en ook niet voor een heerser, al helemaal niet voor een dwingeland of een manipulator. Juist het eer bewijzen aan deze God, wordt door de figuur van Jezus kwalitatief geladen op een wijze die zijn weerga in de religie niet kent. Deze God staat in dienst van geen enkel menselijk doel. Hij richt onze daden, maar dat is niet om ons te forceren. Wij worden geleid door zijn Geest, maar niet om ons opnieuw tot slaven te maken. Gods aanwezigheid, trekt een vacuüm in ons denken. Wij worden gefascineerd door een heilzame leegte. Wij komen bijeen rondom een

Naam, die niemand kent, behalve hij of zij aan wie deze Naam is geopenbaard.

Door deze God de eer te geven, als Schepper, als Bron van het leven, als Schenker van ethiek, ontslaan wij onszelf ervan op de knieën te liggen voor mensen. Ook houden wij onszelf in balans. Johannes Calvijn schrijft in zijn grote werk, de *Institutie*, ergens halverwege de 16e eeuw:

... wanneer Jeremia roept: ‘Laat de wijze niet roemen in zijn wijsheid, of de rijke in zijn rijkdom, of de sterke in zijn kracht, maar laat ieder die roemt, in de Heere roemen;’ (Jeremia 9,23) [...] bedoelt hij [daarmee] immers dat er enigmatische afbreuk gedaan wordt aan de eer van God indien de mens nog in zichzelf roemt. Om er op deze wijze gebruik van te maken past Paulus in elk geval deze woorden aan, wanneer hij leert dat onze zaligheid in al haar delen in handen van Christus gelegd is, zodat wij alleen in de Heere kunnen roemen. (1 Korintiërs 1,31) Hij wijst er namelijk op dat ieder die denkt ook nog maar iets van zichzelf te bezitten, zich tegen God verheft en Zijn roem verduistert.⁴

Kortom, natuurlijk kunnen wij wel wat. Wij kunnen zelfs heel veel. Wij zijn machtige mensen. Wij kunnen wijs zijn, rijk en sterk. Dat is allemaal waar en daar mogen we ook trots op zijn. Maar wij strooien onszelf zand in de ogen als wij denken dat we *zegen* aan onszelf te danken hebben. Wij maken ons eigen leven niet. Onze gaven, wij hebben ze ontvangen. Niet hoogmoed, maar dankbaarheid is de passende reactie.

Mensen die zichzelf alleen maar laten voorstaan op hun daden, beroven God van de eer die hem toekomt. Natuurlijk ben je vrij om dat te doen, zeker in onze samenleving. En toch hangt er een kostbaar prijskaartje aan. Wie niet langer eer kan toebrengen aan God, laat voor hij of zij daar erg in heeft mensen het vacuüm vullen. Dat kan bijna niet anders. Na verloop van tijd komen verwachtingen terecht waar ze niet horen, bij sterke mensen, krachtige sprekers,

stoere politici die gouden bergen beloven, of misschien word je zelf wel je eigen redder. Ik ga niet zeggen dat dit nooit goed kan aflopen. Misschien leren we allemaal constant wel heel veel, met vallen en opstaan. Maar zonder God verdwijnt geruisloos een onvoorstelbaar kostbaar tegengewicht. De kans wordt groot dat wij onszelf verliezen in onze eigen ijver.

Hoe je er ook over denkt, wat Jezus de Joodse schriftgeleerden van zijn tijd verwijt, dat zij niet open staan voor deze heilzame balans. Zij weten veel, maar zijn juist daardoor vol van zichzelf. Zij missen de liefde tot God en daardoor missen zij, zoals Jezus dat meemaakt, de oprechte aandacht voor hun medemensen. In de ogen van de evangelist Johannes maken zij bij hun bestudering van de bijbelteksten een grote fout. Ze leggen deze teksten uit als regeltjes, waar de mensen zich aan moeten houden om goedgekeurd te worden door God. Het is hun hoop, dat zij door zich aan de wet van Mozes te houden, goede mensen zullen zijn. Maar Jezus wil dat ze op zoek gaan naar de mensenliefde van God. Hij wil dat ze de wijze waarop hij vanuit deze liefde mensen tegemoet treedt, herkennen in de Schriften. Het is zijn dienende gestalte, de gezindheid van de lijdende knecht van God, die herkend kan worden in ieder verhaal waarin mensen worden bevrijd van het kwaad. Zo wordt ons op iedere bladzijde van de bijbel het evangelie verteld, al moet je soms je best doen om het spoor van redding te zien in ook oude knoestige, soms wat roestige en lastige teksten. Maar wie daarop uit is, wordt bij het lezen beloond... met een geest van dankbaarheid. Laten we in die geest, God de eer geven en aan de mensen de ruimte.
Amen.

Uitzending en zegen

Weet het gezegende mensen te tijd, jullie zijn gezegend door een God, die vereerd wil worden, niet om zich daardoor te verheffen boven wat mensen beweegt, maar die zich juist daardoor als scheppend beginsel wil geven voor mensen en dit heeft getoond in zijn zoon, onze lieve Heer.

De genade van Jezus Christus,
de liefde van God,
de gemeenschap van de heilige Geest
is met jullie allemaal.

Noten

¹In het kindergesprek werd stilgestaan bij de componist J.S. Bach, die vak onder zijn muziekstukken, waar hij best trots op was: Soli deo gloria, God alleen de eer. Cf. Gardiner, J.E., *Bach. Muziek als een wenk van de hemel*, vert. F. van der Waa en P. Ruiten, Amsterdam 2013, 172.

²Concilie van Chacedon, Maria Theotokos, 451.

³Beek, A. van de, *Jezus Kurios. De Christologie als hart van de theologie*, Kampen 1998, 122-123.

⁴Calvijn, Institutie, 3,13.1.

Figuur 1: Handschrift Bach, Soli Deo Gloria